

KRÓNIKA

NIN-DÍJAK — A múlt év legjobb regényének járó NIN-díjat Voja Čolanovićnak ítélték oda *Zebnja na ras-klepanje* (Szétszerelhető szorongás) című kötetéért. A díjazott regény mellett a Jovan Deretić, elnök, Predrag Matvejević, Zdenko Lesić, Ljubiša Jeremić, Slavko Gordić és Teodor Anđelić összetételű bírálóbizottság a szűkebb körben Ivan Aralica *Okevir za mržnju* (A gyűlölet határa), Slavenka Drakulić *Hologrami straha* (A félelem hologramjai), Branko Letić *Povratka u tudinu* (Visszatérés az idegenbe), valamint Judita Šalgo *Trag kočenja* (Féknyom), című kötetét vizsgálta meg. Voja Čolanović regénye az öregség problémájáról szól, az öregeknek egy elit, extrém csoportjáról, akik hidegháborút folytatnak a fiatalok ellen, habár maguk sem tudják, hol van a fiatalok és az öregek közötti demarkációs vonal. A könyvet a regényszervező eljárások teszik különösen érdekessé, a cervantesi humortól és groteszktól kezdve egészen a mai rajzfilmek technikájáig terjed írói eszköztára.

A NIN publicisztikáért járó, 1987. évi Dimitrije Tucović-díjat a Vujo Vukmirica, elnök, Silva Mežnarić, Sima Ćirković, Vladimir Goati, Jovan Mirić, Žarko Puhovski és Zoran Jeličić összetételű zsűri a szabadkai születésű Andrija Gamsnak ítélte oda *Svojina* (Tulajdon) című tanulmánykötetért. A zsűri értékelése szerint Andrija Gams könyve aktuális, különösen a szocialista társadalmak jövője szempontjából igen fontos, eddig meglehetősen háttérbe szorított témát dolgoz fel, átfogóan és interdiszciplináris eszközökkel. Közérthető stílusa a nagyközönség számára is hozzáférhetővé teszi ezt a kiadványt.

VLADISLAV RIBNIKAR-DÍJ MIODRAG VUJACIĆ MIRSKINEK — A Politika kiadóház Vladislav Ribnikar Képzőművészeti Díját, az ország egyik legrangosabb képzőművészeti elismerését Miodrag Vujačić Mirskinek ítélték oda a belgrádi Modern Művészetek Múzeumában megrendezett múlt év végi kiállításáért. Tárlatát a festő egységes motívum köré csoportosította: egy női akt harminchat változatát készítette el és állította ki, amelyeken a színeket és a formát a klasszikus tanulmányoktól az asszociatív és absztrakt expresszionizmuson keresztül az informeljellegű alkotásokig variálta.

SZELI ISTVÁN ÉLETMŰDÍJA — A Vajdasági Íróegyesület hét éve alapított Életműdíjat a múlt esztendőre dr. Szelei István akadémikusnak, nyugalmazott egyetemi tanárnak ítélték oda négy évtizedes sikeres irodalomtörténeti munkásságáért. Szelei István irodalomtörténetként elsősorban a felvilágosodás és a romantika kérdéskörét vizsgálja, jelentős kapcsolattörténeti tanulmányokat írt, állandó feladatának tekinti a jugoszláviai magyar irodalomra vonatkozó történeti kutatásokat, és kritikusként is jelentős munkát fejt ki. Számos nyelvművelő jellegű tanulmány szerzője, művelődéspolitikai tevékenysége pedig mindenekelőtt a Hungarológiai Intézet alapításához és vezetéséhez kötődött. Megalakulásától tagja a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémiának. Szelei István kötetei: *Bevezetés az irodalomelméletbe* (1955), *Hajnóczy és a délszlávok* (1965), *Utak egymás felé* (1969), *Nemzeti irodalom — nemzetiségi irodalom* (1974), *Történi történelem* (1981), *Székkács József és műve* (1986), *Az erőzió ellen* (1986). Tanulmányaiból eddig három szerbhorvát

nyelvű válogatás készült, éppen a díjat megelőzően jelent meg az akadémia kiadásában az *Istorijske i književne paralele* (Történeti és irodalmi párhuzamok) című tanulmánykötete. A Forum Kiadóban sajtó alatt van az Újvidéki Rádió és a Létünk folyóiratnak adott terjedelmes interjúja, amelyet a munkásságát prezenztáló bibliográfia egészít ki.

Az íróegyesület e rangos díját, amelyet eddig Mladen Leskovac, Herceg János, Aleksandar Tišma, Pal'o Božuš, Boško Petrović és Sreten Marić érdemelt ki, Szeli István az íróegyesület februári tisztújító értekezletén vette át.

ELHUNYTT NEDELJKO GVOZDENOVIC — Január utolsó napján Belgrádban elhunyt Nedeljko Gvozdenović festő, az egykori Dvanaestorica (Tizenkettek) csoport tagja, a modern jugoszláv festészet egyik nemzetközi hírnevű mestere. Gvozdenović 1902-ben született Mostarban, festészetet Münchenben tanult Hans Hoffmann magántanáránál. 1926-tól Belgrádban élt és dolgozott. 1940-től 1972-ig, nyugdíjaztatásáig a Belgrádi Képzőművészeti Akadémia tanára volt; 1953-tól tagja a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémiának. 1979-ben megkapta az ország legmagasabb kitüntetését, az AVNOJ-díjat. Zoran Markuš írja róla, hogy indulásakor az avangárd hullámveresei már nem voltak oly erősek, s Gvozdenović mentalitásának meg is felelt a szintetizáló és esztétizáló törekvés. Így festészetére is egyfajta intellektuális hozzáállás a jellemző. Egy egész festőnemzedéknek volt tanára, s joggal mondhatjuk, hogy az évtizedek folyamán ki is alakította a saját iskoláját. Ma is számos követője van.

SAVA HALUGIN KIÁLLÍTÁSA ZÁGRÁBBAN — Az elmúlt tíz év alkotásaiból rendezett Zágrábban kiállítást a modern vajdasági szobrászat egyik legjelesebb képviselője, Sava Halugin. A február derekáig nyitva tartó kiállításon a szabadkai művész főleg az arandelovaci márványból faragott munkáit állította ki. A

kiállítás katalógusához Vlada Bužančić írt ismertetőt Halugin művészetéről. Tekintettel arra, hogy szabadkai művészeknek ritkán sikerül a horvát fővárosban önálló tárlatot rendezniük, említsük meg azoknak a nevéit, akiknek kijutott az a megiszteltetés, hogy egyéni kiállításon mutatkozzanak be. Ezek a Szabadkáról Zágrábba települt Hangya András és Nesta Orđićon kívül Lenkei Jenő (1927-ben állított ki), Balázs G. Árpád (1933-ban), Ivan Jandić (1981-ben), Szajkó István (1984-ben) és Josip Skenderović-Ago (1986-ban).

B. D.

ODAÍTÉLTÉK A FORUM KÉPZŐMŰVÉSZETI DÍJÁT — A Forum-díj bírálóbizottsága (Ács József, Béla Duranci, elnök, Maurits Ferenc, P. Náray Éva és Sava Stepanov) 1988. február 2-án megtartott ülésén két egyenrangú díjat ítél oda. Az 1987. évi Forum Képzőművészeti Díjat tavalyi retrospektív kiállításáért, a plakátművészet terén elért eredményeért, alkotásainak időszerűségéért Baráth Ferenc, valamint a kortárs jugoszláv szobrászat alakulását kísérő, bemutató és népszerűsítő tevékenységéért a Pancsovai Jugoszláv Szoborkiállítás kapta. A két egyenrangú díj odaítélésével a zsűri az egyéni alkotómunkát és a szobrászművészet intézményes fejlesztését egyaránt elismerésben részesítette.

BODROGVÁRI-DÍJAK — A szabadkai művelődési életben kifejtett munkájáért Bodrogvári Ferenc Díjban részesítették Stipan Jaramazović karnagyot, Marija Šimokovićot a Nolit kiadásában megjelent *Egi bicikli* c. verseskötetéért, valamint Jónás Gabriellát a tavalyi YU-festen nyújtott teljesítményéért. Balogh István a Forum Könyvkiadónál megjelent Mayer Ottmárról szóló monográfiájáért különdíjat kapott.

TANÁCSÜLÉS A KIADÓBAN — A Forum Könyvkiadó kiadótanácsa január 15-én megtartott értekezletén pozitívan értékelte a Kiadó, valamint a *Híd* és a *Létünk* folyóiratok múlt

évi munkáját. A tanácsülésre készült főszerkesztői jelentés kiemelte, hogy a gazdasági nehézségek ellenére is sikerült megvalósítani a tervet, a Forum Könyvkiadó kerekén ötven címszót jelentetett meg, a folyóiratok pedig a számaikat a tervezett terjedelemben adták ki. Mind a kiadói produkció, mind pedig a folyóiratok műfajilag változatosak, tartalmukban sokrétűek és az olvasói elvárásoknak megfelelőek voltak. A Forum Könyvkiadóban számos jó szépirodalmi alkotás jelent meg, s különösen a fordításirodalom terén sikerült bizonyítani, hogy gyorsan és minőségesen tudja közvetíteni a jugoszláv irodalmakat a magyar olvasók felé. A folyóiratok is jelentős szerepet tölthettek be irodalmunk jelenében, s volt több emlékezetes tematikus számuk is. A tanácsülésen kinevezték a Híd Irodalmi Díj és a Forum Képzőművészeti Díj zsűrijét is. A múlt év legjobb könyvét a Gerold László, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Jung Károly és Mák Ferenc összetételű zsűri bírálja majd el, míg a Forum-díj zsűrije az elkövetkező négy évben Ács József, Bela Duranci, Maurits Ferenc, P. Náray Éva és Sava Stepanov összetételben fog dolgozni.

A HUNGAROLÓGIAI INTÉZET ÚJ KIADVÁNYAI — A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében január folyamán nyolc új kiadvány jelent meg. Az *Értekezések, monográfiák* sorozat három kötettel lett gazdagabb: Molnár Csikós László *A mai vajdasági magyar nyelv mondattani kérdései* című tanulmányának első kötetét jelentette meg, Láncz Irén pedig *Az új ortológia korának általános nyelvészeti nézetei* címmel nyelvtudományi doktori értekezését tette közzé. E sorozat 15. köteteként látott napvilágot Káich Katalin *A zentai magyar nyelvű színjátszás története és repertórium* (1833—1918) című munkája. Megjelent továbbá Pastyik Lászlónak a jugoszláviai magyar irodalom 1983. és külön füzetben az 1984. évi bibliográfiája is. E sorozat egyébként 1970-től követi az irodalmunkra vonatkozó

adatokat. Most jelent meg a *Hungarológiai Közlemények* három, 1986-os jelzést viselő száma is. A 66—67. kettes szám a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok tudományos tanácskozásának anyagát hozza, amelynek témája a magyar helyesírás szabályozásának általános és sajátos kérdései volt. E számban Agoston Mihály, Tomán Mária, Papp György, Szloboda János, Molnár Csikós László, Kovács T. Ilona, Fábíán Pál és Láncz Irén e témával kapcsolatos dolgozatát olvashatjuk, s itt kapott helyet Csorba Béla, Rajslí Iлона, Hajnal Jenő és Virág Gábor szakdolgozata is. A Hungarológiai Közlemények 68. száma Hornyik Miklós *A Mi Irodalmunk története* című tanulmányát közli, amelyben a szerző a harmincas évek elején Újvidéken megjelenő *Reggeli Ujság* irodalmi mellékletének, a Szentleky Kornél szerkesztette *Mi Irodalmunk* című irodalmi mellékletének anyagát művelődéstörténeti szempontból vizsgálja, s közli e melléklet repertóriumát is. A folyóirat legújabb száma az 1986 decemberében Újvidéken tartott tudományos értekezlet anyagát hozza Tanácskozás Krúdy és Kosztolányi prózájáról címmel. E tanácskozás munkájában Bori Imre, Bodnár György, Dérczy Péter, Pomogáts Béla, Juhász Erzsébet, Angyalosi Gergely, Gerold László és Utasi Csaba vett részt. Ugyancsak olvashatunk még három tanulmányt: Bori Imre a jugoszláviai magyar irodalom és a többi irodalom az 1920-as években, Utasi Csaba *A Kéve és Thomka Beáta* Novellatípusok a két háború közötti jugoszláviai magyar irodalomban címmel értekezik. A felsorolt kiadványokkal egyidőben jelent meg a *Tanulmányok* című időszak kiadvány 20. száma, amely öt szakdolgozatot tartalmaz. A XX. századi irodalom jelentős elméleti kérdéseiről és egyéniségeiről Pozsvai Györgyi, Csányi Erzsébet, Bencze Lóránt, Faragó Kornélia és Toldi Éva értekezik.

ADY PÁRIZSBAN — A zágrábi *Oko* című folyóirat 1988. januári 1. számában Saša Veruš tollából arról olvashatunk, hogyan ünnepelték meg

Párizsban Ady Endre születésének száz-tizedik évfordulóját: „*Ady, az örök útitárs*”. A reggeli ideje alatt a hotel személyzetének egyik tagja közli velem, hogy a szálló előtt hamarosan ünnepség kezdődik. Lám, a virág már megérkezett, mondja, csak még a szónok hiányzik. Hát milyen ünnepség, az ég szerelmére, kérdezem a recepcióst. Uram, ön tudja, hogy a Hó-tel des balconspan egykor egy magyar költő is megszállt, a szálloda előtt megtalálhatja a miniszobrát, hát ennek van most valamiféle évfordulója, és az emberek meg akarják ünnepelni. Természetesen azonnal eszembe jut, hogy száztiz évvel ezelőtt született Ady, aki egyszerre volt a sziporkázó Párizsba és a sáros Pannóniába szerelmes, akit lenyűgöztek a női szépségek, aki szenvedélyesen élt, nagy gavallér volt, szinte eleve elrendeltetett, hogy a szerelem útjain lelje a végzet. Rendkívüli személyiség volt, rebellis, aki nem tud földhözragadtan élni, dacoló, aki nem tartja be a polgári szabályokat, és nem törődik a megszokással, mindig a saját feje után ment, különleges anyagból gyúrták, s amikor már tisztelőket szerzett magának, akkor sem lehetett soha imitálni. A szlovákok rokonszenveztek vele, Crnjanski szerette, elragadtatással és nagy tisztelettel írt róla Krleža. Hát most mit mondjak ennek a franciának? Uram, mondom, nagy költő volt az, megírta, mennyire a szívéhez nőtt Párizs, viccelődtek is vele eleget: amikor a Saint Michelen elered az eső, Hunniában Ady kinyitja az esernyőjét. Ady saját példájával azt üzenté földijeinek: ne forgolódjatok Bécs és Berlin körül, már túlzásba is vittétek ezt a sürgést, ne legyetek lusták, ugorjatok el inkább a Szajnához. A recepciós izgalomba jött. Ohóhó, hát ez érdekes. Lefordították-e franciára? Igen, többen is fordították, verseskötetét Pierre Seghers adta ki...

Hideg, napsütéses nap volt, a ház előtt gyülekeztek az Ady-tiszteletők, egy teherautó nem jó helyre parkolt, mindig van valami zavaró körülmény. A szónok elmondja, hogy Ady volt az első magyar zarándok, aki Párizsban járt, nemcsak ebben a szállodában lakott, de itt tartózkodott legtovább, ez a hely, ez a hotel vonult be a „mitológiába”. Ady szállodai szobájának asztalán állandóan ott volt a biblia, mondja, lefekvés előtt mindig azt olvastatta, hogy a zaklatott nap után megleglje lelki nyugalmát. Először hallom ezt a részletet, és sehogyan sem illik bele abba a mozaikba, amelyet Adyról, a csavargóról alkottam magamnak. Adyról, akit szenvedélyes csaták kényszerítettek csak térdre, a bűnöséről, aki versében azt mondja, nem merem megcsókolni az anyámat. Ady-nak Pesten hatalmas emlékműve van, s olyan, mint egy sétáló óriás, fesztelen, öntudatos, nagyon-nagyon büszke; itt, Párizsban kicsi a szobra, a virág is kevés, ünneplők se sokan, szó mi szó, Párizs nem tud Adyról, megsemmisít bennünket a viszonzatlan szerelem igazságtalansága.

Ha Krleža élne, neki részletesen leírnám ezt a hideg napot, és arról sem feledkeznék meg, hogy valahol a gyülekezet szélén, szerényen, mégis szembeötölően egy uniformisba öltözött űr állt. Ha nem halunk meg végleg, ha valami mégis marad belőlünk, jegyezném meg rosszállóan, akkor Ady joggal kérdezhetné, miért éppen most űrzik annyira, őt, aki egyetlen hatalmat sem kezdett ki teljesen. Vagy ez a sápadt, fagyos fiúcska valamiféle idegszálakat tart a kezében, hogy Ady körül, Adyért vagy valami másért egymásnak ne essenek az emberek. De nem történt semmi, elhelyezték a virágokat (az a teherautó mindvégig zavart), majd szétszéledtek az emberek. A hotel vendégei közül rajtam kívül nem volt ott más.”